

Εισαγωγές αγροδιατροφικών προϊόντων στην ΕΕ

απελευθέρωση εμπορίου και «ευαίσθητα» προϊόντα
πρότυπα προστασίας υγείας και ασφάλειας τροφίμων | αρχή προφύλαξης

Της Ντίας Χωραφά*

Εισαγωγή

Σε αδιέξοδο περιήλθαν εκ νέου οι συνομιλίες μεταξύ ΕΕ και Αυστραλίας, που διεξήχθησαν στο περιθώριο της Συνόδου Υπουργών Εμπορίου της G7 στην Οσάκα (28-29/10/23), παρά τις υψηλές προσδοκίες που είχαν καλλιεργηθεί για αίσια έκβαση. Οι διαπραγματεύσεις έχουν εκκινήσει από το 2018, εδώ δηλαδή και πέντε έτη, ενώ η πρόσφατη νέα αποτυχία των δύο πλευρών να καταλήξουν σε συμφωνία καθιστά αβέβαιη την έκβαση σχετικά με τη **Συμφωνία Ελευθέρων Συναλλαγών ΕΕ – Αυστραλίας**.

Στο επίκεντρο των αποκλινουσών θέσεων μεταξύ των δύο εταίρων έχουν βρεθεί αφενός η **αυξημένη πρόσβαση** που επιδιώκει η Αυστραλία **στην αγορά της ΕΕ για τα εξαγωγικά αγροδιατροφικά της προϊόντα** και αφετέρου η **προστασία των Γεωγραφικών Ενδείξεων**, που επιδιώκει η ΕΕ για τα προϊόντα της ΠΟΠ και ΠΓΕ.

Σχηματικά, η -επί του παρόντος- αγεφύρωτη διάσταση αφορά ειδικότερα τις δασμολογικές ποσοστώσεις για το βόειο και πρόβειο κρέας (από πλευράς επιθετικών συμφερόντων Αυστραλίας), και την προστασία των Γεωγραφικών Ενδείξεων ΕΕ (από πλευράς επιθετικών συμφερόντων ΕΕ). Πέρα από την εν γένει επιφυλακτική στάση της Αυστραλίας απέναντι στις «Γεωγραφικές Ενδείξεις», μεταξύ των 166 (για τρόφιμα) και 234 (για οινοπνευματώδη) ΠΟΠ/ΠΓΕ/ΓΕ -για τις οποίες ζητά προστασία η ΕΕ²- ιδιαίτερα σθεναρή είναι η αντίσταση από αυστραλιανή πλευρά για: *Φέτα*, *Prosecco* και *Parmigiano Reggiano*.³

Χαρακτηριστικές είναι οι δηλώσεις – τοποθετήσεις του Αυστραλού Υπουργού Εμπορίου επί των δύο ως άνω ζητημάτων. Ως προς τις Γεωγραφικές Ενδείξεις, έχει επισημάνει ότι «η Αυστραλία είναι έθνος μεταναστών, οι Ευρωπαίοι που μετανάστευσαν από μέρη όπως η Ιταλία και η Ελλάδα, μεταφέροντας εκεί και την κουλτούρα τους, θα πρέπει να διατηρήσουν το δικαίωμα να χρησιμοποιούν τις ονομασίες για τα προϊόντα που παράγουν». Ενώ ως προς το άνοιγμα της αγοράς της ΕΕ για τα αυστραλιανά αγροδιατροφικά προϊόντα (ιδίως βόειο, πρόβειο κρέας, γαλακτοκομικά, οίνοι), έχει δηλώσει –ως προς το βόειο κρέας- ότι «οι ισχύοντες περιορισμοί σημαίνουν ότι κάθε Ευρωπαίος μπορεί να φάει αυστραλιανή μπριζόλα μία φορά κάθε 40 χρόνια».

* Αφεντία Ευδοκία Χωραφά, LL.M EU Law | Νοέμβριος 2023

² Australian Government, Department of Foreign Affairs and Trade, [List of EU's requested Geographical Indications](#)

³ POLITICO, [Australia trashes 'not good enough' EU trade deal. It will struggle to do better](#) (30/10/23)

Σύμφωνα με τους διαδοχικούς τίτλους της εφημερίδας ΝΕΟΣ ΚΟΣΜΟΣ κατά τις διμερείς συνομιλίες τον περασμένο Ιούλιο και στα τέλη Οκτωβρίου αντίστοιχα, περάσαμε από την «πολιορκία» στο «ναυάγιο» για τα τη Φέτα μεταξύ Αυστραλίας και ΕΕ.⁴

Αντιθέτως, σε εξέλιξη βρίσκεται η κύρωση της **Συμφωνίας Ελευθέρων Συναλλαγών ΕΕ – Νέας Ζηλανδίας**, που υπεγράφη στις 9 Ιουλίου 2023 και αναμένεται να τεθεί σε ισχύ εντός του 2024.

Σε πρόσφατο αναλυτικό Σημείωμα της γράφουσας (δημοσιευμένο [εδώ](#)), αντικείμενο εξέτασης αποτέλεσε η **προστασία των Γεωγραφικών Ενδείξεων στις εμπορικές συμφωνίες ΕΕ με τρίτες χώρες, με εστίαση στα ελληνικά προϊόντα ΠΟΠ & ΠΓΕ (και έμφαση στη Φέτα)**.

Στο παρόν άρθρο εξετάζονται ζητήματα που αφορούν στην **πρόσβαση στην αγορά της ΕΕ – εισαγωγές αγροδιατροφικών προϊόντων από τρίτες χώρες**. Ειδικότερα κύρια σημεία ενδιαφέροντος αποτελούν αφενός η ποσοτική διάσταση (δασμολογικές ποσοστώσεις για τα καλούμενα «ευαίσθητα» προϊόντα) και αφετέρου η **εφαρμογή στα εισαγόμενα προϊόντα των κανόνων ΕΕ για τη διασφάλιση υψηλού επιπέδου προστασίας της υγείας και ασφάλειας τροφίμων**, καθώς και η λήψη μέτρων βάσει της **αρχής της προφύλαξης** (precautionary principle).

Τα δύο ως άνω ζητήματα εξετάζονται στο πλαίσιο ενδεικτικής περιπτωσιολογίας εμπορικών συμφωνιών και εμπορικών σχέσεων της Ένωσης με τους ακόλουθους εταίρους: Αυστραλία, ΗΠΑ, Καναδάς, Νέα Ζηλανδία, χώρες Mercosur.

Συγκεκριμένα, στην Α' ενότητα (σελ. 2-8) καταγράφεται συνοπτική παρουσίαση περιεχομένου εμπορικών συμφωνιών (ή εν εξελίξει διαπραγματεύσεων) ως προς την απελευθέρωση / μείωση δασμών / άνοιγμα δασμολογικών ποσοστώσεων για εισαγωγές αγροδιατροφικών προϊόντων.

Στην ενότητα Β' (σελ. 8-17) αναδεικνύονται κύρια ζητήματα σχετικά με μέτρα προστασίας της υγείας και ασφάλειας τροφίμων, που εφαρμόζει η Ένωση και αποτελούν πεδίο αντιπαράθεσης με τους εμπορικούς της εταίρους (λόγω της απαγόρευσης ή περιορισμού των εξαγωγών τους στην ΕΕ). Επιχειρείται, παράλληλα, αξιολόγηση κατά πόσον οι σχετικές προβλέψεις σε συγκεκριμένες εμπορικές συμφωνίες διασφαλίζουν το δικαίωμα της Ένωσης να λαμβάνει μέτρα βάσει της αρχής της προφύλαξης.

Τέλος, η διαφορετική προσέγγιση που ακολουθεί η Ένωση ως προς τα επίπεδα προστασίας της υγείας και ασφάλειας τροφίμων συγκριτικά με εμπορικούς της εταίρους καταδεικνύεται μέσα από συγκεκριμένα παραδείγματα εμπορικών διαφορών ενώπιον του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (*'beef hormones', GMOs, 'chlorinated poultry'*) και επιπλέον ζητημάτων στις εμπορικές σχέσεις με τις ΗΠΑ (όπως β-αγωνιστές, μικροβιακή αντοχή, ανώτατα όρια καταλοίπων φυτοφαρμάκων).

⁴“[Australia’s beloved feta under siege in EU trade negotiations](#)”, ΝΕΟΣ ΚΟΣΜΟΣ (16/07/23), [Νέο «ναυάγιο» για τη... φέτα μεταξύ Αυστραλίας και Ε.Ε.](#)(31/10/23)

A. Δασμολογικές ποσοστώσεις – «ευαίσθητα» προϊόντα

Τόσο σε πολυμερές επίπεδο (Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου), όσο και σε επίπεδο διμερών εμπορικών σχέσεων, η απελευθέρωση του εμπορίου γεωργικών αγαθών κατατάσσεται στα «ευαίσθητα» θέματα, καθώς συνδέεται άρρηκτα με ζητήματα επισιτιστικής ασφάλειας, αλλά και βιωσιμότητας -οικονομικής, κοινωνικής, περιβαλλοντικής- της υπαίθρου.

Οι διαπραγματεύσεις για την GATT κατά τον Γύρο της Ουρουγουάης το 1994 υπό τον ΠΟΕ είχαν ως αποτέλεσμα την ανάληψη παραχωρήσεων για εισαγωγές με μειωμένο δασμό (δασμολογικές ποσοστώσεις, που επιτρέπουν εισαγωγές προκαθορισμένης ποσότητας με χαμηλότερο δασμό). Επιπλέον, τα κράτη μέλη του ΠΟΕ μπορούν να καθορίζουν αυτόνομες δασμολογικές ποσοστώσεις (π.χ. στο πλαίσιο διμερών / διαπεριφερειακών συμφωνιών).

Παραδοσιακά, οι δασμολογικές ποσοστώσεις (Tariff Rate Quotas – TRQs) αποτελούν εργαλείο εμπορικής πολιτικής για την προστασία εγχώρια παραγόμενων προϊόντων. Επικουρικά, μπορεί να προβλέπονται και μηχανισμοί - ρήτρες διασφάλισης, ως μέτρο προσωρινής διάρκειας που μπορεί να ενεργοποιηθεί σε περιπτώσεις σοβαρής διατάραξης της εσωτερικής αγοράς.

Η ΕΕ εφαρμόζει περίπου 500 δασμολογικές ποσοστώσεις.⁵

Επιπλέον, στο πλαίσιο διμερών εμπορικών συμφωνιών (συμφωνίες ελευθέρων συναλλαγών) με τρίτες χώρες, η ΕΕ προσφεύγει στη λύση των ποσοστώσεων, ως εναλλακτική της -πλήρους- απελευθέρωσης. Με τον τρόπο αυτό επιχειρεί να διασφαλίσει –για ορισμένα αγροδιατροφικά προϊόντα που θεωρούνται «ευαίσθητα»- ότι η πρόσβαση εισαγωγών στην αγορά της θα περιορίζεται μέσω δασμολογικών ποσοστώσεων, που θα εφαρμόζονται σταδιακά και ότι θα είναι ελεγχόμενος ο όγκος των εισαγωγών με μειωμένο εντός ποσόστωσης δασμό.

- **Συμφωνία Ελευθέρων Συναλλαγών ΕΕ – Αυστραλίας** (υπό διαπραγμάτευση)

Οι διαπραγματεύσεις είναι σε εξέλιξη από το 2018, ενώ οι συνομιλίες για την επίτευξη συμφωνίας έχουν περιέλθει σε –προσωρινό- αδιέξοδο.

Η αυξημένη πρόσβαση στην αγορά της ΕΕ για τα αγροδιατροφικά της προϊόντα, ιδίως για το βόειο, πρόβειο κρέας, γαλακτοκομικά και τη ζάχαρη, αποτελεί για την Αυστραλία κορυφαία προτεραιότητα και απαραίτητη προϋπόθεση μιας ισόρροπης συμφωνίας. Η πρόταση της ΕΕ (μείωση εισαγωγικών δασμών, διεύρυνση ποσοστώσεων, εκτιμώμενη εμπορική αξία-μερίδιο αυξημένης πρόσβασης στην αγορά) κρίθηκε ανεπαρκής από την αυστραλιανή πλευρά.

⁵ European Commission, [Review of administration of AGRI tariff rate quotas](#) (19.02.19)

Η στάση της ΕΕ να μην προβεί σε περαιτέρω παραχωρήσεις για τις εισαγωγές κρέατος αποδίδεται στις πιέσεις κρατών μελών όπως η Γαλλία και η Ιρλανδία.⁶

Από την πλευρά των ευρωπαϊών παραγωγών, η Cora-Cogesa σε επιστολή της προς τους αρμόδιους Επιτρόπους επεσήμανε -σχετικά με ενδεχόμενες παραχωρήσεις της ΕΕ σε ευαίσθητους τομείς- τον σωρευτικό αντίκτυπο που επιφέρουν παραχωρήσεις ήδη ισχυουσών συμφωνιών με άλλες χώρες. Επιπλέον, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ο αντίκτυπος για την ΕΕ που συνεπάγονται οι αντίστοιχες συμφωνίες του Ηνωμένου Βασιλείου (μετά το Brexit) με εμπορικούς εταίρους, όπως η Αυστραλία.

Επί του παρόντος, οι εξαγωγές βοείου κρέατος Αυστραλίας στην ΕΕ γίνονται με χρήση κυρίως δύο ποσοστώσεων:⁷

- Υψηλής ποιότητας βόειο (High Quality Beef - HQB) – ποσόστωση ‘Hilton’, με διασφαλισμένη ποσότητα για την Αυστραλία: 3.389 τόνοι με εντός ποσόστωσης δασμό 20%.
- Γενική HQB (εκτροφής με σιτηρά) ποσόστωση με μηδενικό δασμό: το 2023, ποσόστωση 17.200 τόνων κατανεμημένη -βάσει αρχής προτεραιότητας (first-come, first-served) μεταξύ Ουρουγουάης, Νέας Ζηλανδίας, Καναδά και Αργεντινής.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι η ως άνω ποσόστωση αφορά συνολικά μεγαλύτερη ποσότητα, ωστόσο σημαντικό μέρος αυτής κατανέμεται αποκλειστικά υπέρ των εξαγωγών προέλευσης ΗΠΑ. Συνεπεία μάλιστα σχετικής συμφωνίας μεταξύ ΕΕ και ΗΠΑ, σταδιακά διευρύνεται το μερίδιο που κατευθύνει η ΕΕ αποκλειστικά στις ΗΠΑ, επιφέροντας σημαντική μείωση στην εναπομείνασα ποσόστωση, που θα είναι διαθέσιμη για την Αυστραλία και λοιπές χώρες (βλ. κατωτέρω υπό ‘Beef Hormones’).

Ως προς το αιγοπρόβειο κρέας, η διασφαλισμένη για την Αυστραλία ποσόστωση στην αγορά της ΕΕ (μετά το Brexit) ανέρχεται σε 5.851 τόνους. Η ζήτηση πρόσβασης σε αυτή την ποσόστωση σταθερά ξεπερνά τη διαθέσιμη ποσότητα και ως εκ τούτου οι αυστραλιανές αρχές εφαρμόζουν διαδικασία κατανομής.⁸

- **Συνολική Οικονομική και Εμπορική Συμφωνία Ε.Ε - Καναδά (CETA)**
(προσωρινή εφαρμογή)

Η Συμφωνία (στο μεγαλύτερο τμήμα της) τέθηκε το 2017 υπό προσωρινή εφαρμογή, ενώ για την πλήρη ισχύ απαιτείται η κύρωση και των Εθνικών Κοινοβουλίων, καθώς πρόκειται για «μικτή» συμφωνία. Εκκρεμεί η κύρωση της από τα κοινοβούλια ακόμα 10 κρατών μελών Ε.Ε., μεταξύ των οποίων και η Ελλάδα.

⁶ Euractiv, [EU, Australia fail to agree on trade deal](#) (30/10/23)

⁷ Australian Government, Department of Agriculture, Fisheries and Forestry, [High-quality beef and grain-fed beef quotas \(EU and UK\)](#)

⁸ Australian Government, Department of Agriculture, Fisheries and Forestry, [Sheepmeat and goatmeat quotas \(EU and UK\)](#)

Πρόσβαση στην αγορά

Εξαγωγές προς Καναδά

Στο Ενημερωτικό Δελτίο της Επιτροπής για τις αγροτικές πτυχές της Συμφωνίας,⁹ σημειώνονται τα ακόλουθα οφέλη από το άνοιγμα της καναδικής αγοράς για τις εξαγωγές τροφίμων και ποτών ΕΕ: σταδιακός διπλασιασμός σε 32.000 τόνους της ποσόστωσης με μηδενικό δασμό για τα τυριά, απομάκρυνση σημαντικών εμποδίων για τις εξαγωγές οίνων και οινοπνευματωδών, μηδενικός δασμός για εξαγωγές σοκολάτας και ζαχαρωδών, αρτοσκευασμάτων και μπισκότων.

Εισαγωγές στην ΕΕ

Από πλευράς Καναδά, οι κύριες ευκαιρίες και οφέλη για τους παραγωγούς και εξαγωγείς αγροδιατροφικών προϊόντων στην αγορά της ΕΕ αξιολογούνται ως εξής:¹⁰

- εξάλειψη δασμών στο 94% των δασμολογικών κλάσεων για αγροτικά προϊόντα και περαιτέρω σταδιακή εξάλειψη πρόσθετων
- εξάλειψη δασμών για όλα τα επεξεργασμένα τρόφιμα (με εξαίρεση μόνο το γλυκό καλαμπόκι και την ραφινάριση ζάχαρη).

Στο πλαίσιο της Συμφωνίας, η ΕΕ έχει παραχωρήσει στον Καναδά ετήσιες ποσοτώσεις με μηδενικό δασμό για βόειο, μοσχαρίσιο και χοίρειο κρέας.¹¹

Με αφορμή τη συμπλήρωση 5 ετών εφαρμογής της Συμφωνίας (2022), η Canadian Cattle Association επεσήμανε σε ανακοίνωσή¹² της ότι η πολλά υποσχόμενη ποσόστωση που άνοιξε η ΕΕ υπέρ του Καναδά για τα βοοειδή δεν έχει επιφέρει τα αναμενόμενα αποτελέσματα. Υποστηρίζουν ότι οι -σημαντικά κατώτερες των προσδοκιών εξαγωγές στην ΕΕ- οφείλονται πρωτίστως στο γεγονός ότι η ΕΕ δεν αναγνωρίζει το καναδικό σύστημα ασφάλειας τροφίμων, επιβάλλοντας τις δικές της απαιτήσεις και ρυθμιστικό πλαίσιο στις καναδικές επιχειρήσεις. Σημειώνουν πως έχουν υποβάλει επιστημονικά δεδομένα υπόψη της αρμόδιων αρχών της ΕΕ ως προς την αποτελεσματικότητα του συστήματος ασφάλειας τροφίμων που εφαρμόζεται στον Καναδά.

• Συμφωνία Ελευθέρων Συναλλαγών ΕΕ – Νέας Ζηλανδίας (υπογραφείσα)

Στις 9 Ιουλίου 2023 υπεγράφη η Συμφωνία μεταξύ των Μερών και εν συνεχεία διαβιβάστηκε στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο για έγκριση. Αναμένεται να τεθεί σε ισχύ εντός του 2024, εφόσον βεβαίως ολοκληρωθεί η διαδικασία κύρωσης τόσο στην ΕΕ όσο και στη Νέα Ζηλανδία.

⁹ European Commission, [CETA and Agriculture – How EU agriculture benefits](#)

¹⁰ Government of Canada, [Opportunities and Benefits of CETA for Canada's Agriculture and Agri-Food Exporters](#)

¹¹ Government of Canada, [CETA - Exporting Beef and Pork to the EU: Simplified Information for Canadian Stakeholders](#)

¹² Canadian Cattle Association, Canadian beef sector marks five years of CETA

Η εφαρμογή της Συμφωνίας θα επιφέρει κατάργηση του 94% των δασμολογικών κλάσεων για τις εξαγωγές της Νέας Ζηλανδίας στην ΕΕ (θα ανέλθει στο 98.5% σε επτά έτη), και κατάργηση 100% των δασμών στις εξαγωγές της ΕΕ στη Νέα Ζηλανδία.¹³

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει δημοσιεύσει ειδικό Ενημερωτικό Δελτίο σχετικά με το περιεχόμενο της Συμφωνίας που αφορά ειδικότερα το εμπόριο γεωργικών αγαθών.¹⁴

Πρόσβαση στην αγορά

Εξαγωγές προς Νέα Ζηλανδία

Σε ό,τι αφορά τα εξαγωγικά συμφέροντα αγροδιατροφικών προϊόντων, η Επιτροπή τονίζει ότι «οι δασμοί θα καταργηθούν από την πρώτη κιόλας ημέρα σε βασικές εξαγωγές της ΕΕ, όπως το χοίρειο κρέας, ο οίνος και ο αφρώδης οίνος, η σοκολάτα, τα ζαχαρώδη παρασκευάσματα και τα μπισκότα».

Εισαγωγές στην ΕΕ

Σε ό,τι αφορά την πρόσβαση στην αγορά ΕΕ προϊόντων Νέας Ζηλανδίας, και ειδικότερα σε «ευαίσθητα» προϊόντα, όπως γαλακτοκομικά, βόειο και πρόβειο κρέας, βούτυρο, αιθανόλη και γλυκό καλαμπόκι, προβλέπεται μερική απελευθέρωση του εμπορίου (εισαγωγές με μηδενικούς ή χαμηλότερους δασμούς για περιορισμένες ποσότητες μέσω δασμολογικών ποσοστώσεων). Το ίδιο ισχύει και για την υψηλής περιεκτικότητας πρωτεΐνη ορού γάλακτος και το γάλα σκόνη.

Ως προς το βόειο, το πρόβειο κρέας και τα τυροκομικά προβλέπονται τα ακόλουθα σχετικά με την πρόσβαση στην αγορά της ΕΕ προϊόντων προέλευσης Νέας Ζηλανδίας:

- βόειο κρέας: δασμολογική ποσόστωση με μειωμένο εισαγωγικό δασμό 7,5% (έναντι του ισχύοντος 20%)¹⁵ που θα ανέλθει σταδιακά στους 10.000 σε περίοδο επταετίας
- πρόβειο κρέας: δασμολογική ποσόστωση 38.000 τόνων (επιπροσθέτως της ήδη ισχύουσας ποσότητας 125.769 τόνων αιγοπρόβειου¹⁶) με μηδενικό δασμό σταδιακά εντός επταετίας από την έναρξη ισχύος της συμφωνίας. Η Νέα Ζηλανδία εκτιμά ότι καθώς η χορηγηθείσα ποσότητα ποσόστωσης αντιστοιχεί περίπου στο 100% των συνολικών εισαγωγών πρόβειου κρέατος στην ΕΕ, θα είναι μια από τις κορυφαίες πηγές εισαγωγών (εφόσον συμπληρώνεται η ποσόστωση).¹⁷
- τυροκομικά: δασμολογική ποσόστωση 25.000 τόνων με μηδενικό δασμό σταδιακά εντός επταετίας.

¹³ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, [Η ΕΕ και η Νέα Ζηλανδία υπογράφουν φιλόδοξη συμφωνία ελεύθερων συναλλαγών](#), [The EU-New Zealand agreement explained](#)

¹⁴ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, [Ενημερωτικό δελτίο για τη ΣΕΣ ΕΕ-NZ – Γεωργία](#)

¹⁵ New Zealand Meat Board, [EU High Quality Beef TRQ / FTA preparedness planning](#)

¹⁶ New Zealand Meat Board, [EU Sheepmeat and Goatmeat TRQ](#)

¹⁷ New Zealand, Ministry of Foreign Affairs and Trade, [New Zealand-EU Free Trade Agreement National Interest Analysis](#)

Κατάργηση δασμών από την έναρξη ισχύος της Συμφωνίας προβλέπεται για ορισμένα σημαντικά για τη Νέα Ζηλανδία εξαγωγικά της προϊόντα, όπως ακτινίδια, μέλι manuka, οίνοι, κρεμμύδια και θαλασσινά.

- **Εμπορική Συμφωνία EU-Mercosur** (εκκρεμεί οριστικοποίηση)

Η ΕΕ και η Mercosur (Βραζιλία, Αργεντινή, Ουρουγουάη, Παραγουάη) το 2019 κατέληξαν σε κατ' αρχήν συμφωνία¹⁸ σχετικά με τη σύναψη διαπεριφερειακής Εμπορικής Συμφωνίας (στο πλαίσιο μιας ευρύτερης Συμφωνίας Σύνδεσης). Ωστόσο, έκτοτε παραμένει εκκρεμής η οριστικοποίηση της εν λόγω Συμφωνίας με κρίσιμα ζητήματα να είναι ακόμα ανοικτά.

Μεταξύ αυτών, είναι το αίτημα της ΕΕ για προσθήκες που αφορούν σε ζητήματα βιωσιμότητας και περιβαλλοντικής προστασίας (π.χ. αποψίλωση δασών Αμαζονίου), χωρίς προς το παρόν να υπάρχει η επιδιωκόμενη ανταπόκριση για ανάληψη δεσμεύσεων από τους εταίρους της.

Οι δύο εμπορικοί συνασπισμοί (trade blocs) επιδιώκουν εκατέρωθεν αυξημένη πρόσβαση στην αγορά της άλλης πλευράς, η ΕΕ ιδίως ως προς βιομηχανικά της προϊόντα (αυτοκίνητα κ.α.) και υπηρεσίες, και οι χώρες Mercosur για τις εξαγωγές γεωργικών αγαθών. Αναμφίβολα, το εμπόριο αγροδιατροφικών προϊόντων περιλαμβάνει κρίσιμα ζητήματα.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει δημοσιεύσει σχετικό Ενημερωτικό Δελτίο με τίτλο «Εμπορική Συμφωνία ΕΕ-Mercosur: Δημιουργία ευκαιριών με σεβασμό για τα συμφέροντα των ευρωπαϊών γεωργών».¹⁹

Πρόσβαση στην αγορά

Εξαγωγές προς Mercosur

Στο κατ' αρχήν συμφωνηθέν κείμενο, σε ό,τι αφορά τον τομέα των αγροδιατροφικών προϊόντων της ΕΕ, όπως επισημαίνεται στη σχετική Ανακοίνωση της Επιτροπής «θα επωφεληθεί από τη μείωση των υφιστάμενων υψηλών δασμών που επιβάλλει η Mercosur σε εξαγωγικά προϊόντα της ΕΕ, όπως κονσερβοποιημένα ροδάκινα (τρέχων δασμός 55%), σοκολάτες και είδη ζαχαροπλαστικής (20%), οίνους (27%), οινοπνευματώδη ποτά (20-35%) και ελαιόλαδο (10%).

Προβλέπεται ποσόστωση μηδενικού δασμού για ορισμένα προϊόντα εξαγωγικού ενδιαφέροντος της ΕΕ (30.000 τόνοι για τυριά, έναντι τρέχοντος δασμολογικού συντελεστή 28%).

Εισαγωγές στην ΕΕ

«Όσον αφορά τα ευαίσθητα προϊόντα, η πρόσβαση στην αγορά της ΕΕ θα χορηγείται κατά τρόπο περιορισμένο και αυστηρά ελεγχόμενο», σημειώνει η Επιτροπή.

¹⁸ European Commission, [EU-Mercosur: Text of the agreement](#)

¹⁹ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, [«Εμπορική Συμφωνία ΕΕ-Mercosur - Δημιουργία ευκαιριών με σεβασμό για τα συμφέροντα των ευρωπαϊών γεωργών»](#)

Ειδικότερα, προβλέπονται ποσοστώσεις για ευαίσθητα προϊόντα (βόειο, πουλερικά, ζάχαρη, αιθανόλη, μέλι, ρύζι), καθώς και μηχανισμός ενεργοποίησης μέτρων διασφάλισης -για όλα τα προϊόντα- σε περίπτωση σοβαρής διατάραξης της αγοράς της ΕΕ λόγω αθρόων εισαγωγών.

Ειδικότερα, η ΕΕ θα ανοίξει τις ακόλουθες ποσοστώσεις υπέρ Mercosur:

- βόειο κρέας: εισαγωγές στην αγορά Ε.Ε. ποσόστωσης 99.000 τόνων με δασμό 7,5% σταδιακά εντός πενταετίας από την έναρξη ισχύος της συμφωνίας. Η ποσότητα αυτή αντιπροσωπεύει το 1,2 % της συνολικής ευρωπαϊκής κατανάλωσης βοείου κρέατος (8 εκατ. τόνοι ετησίως)
- κρέας πουλερικών: ποσόστωση 180.000 τόνων με μηδενισμό δασμού εντός πενταετίας
- μέλι: ποσόστωση 45.000 τόνων, με σταδιακή μείωση ως μηδενισμό δασμού εντός πενταετίας
- ρύζι: ποσόστωση 60.000 με σταδιακή μείωση ως μηδενισμό δασμού εντός πενταετίας (οι τρέχουσες εισαγωγές ρυζιού από τη Mercosur ανέρχονται κατά μέσο όρο σε περίπου 100.000 τόνους ετησίως).

Β. Ασφάλεια τροφίμων, βιώσιμη παραγωγή | αρχή προφύλαξης

Ιδιαίτερης σημασίας είναι το ζήτημα της εφαρμογής και στα εισαγόμενα στην Ε.Ε. προϊόντα των υψηλών προτύπων ασφάλειας τροφίμων, προστασίας της υγείας ανθρώπων, ζώων και φυτών. Αυτό επιτάσσουν λόγοι προστασίας της υγείας, ενώ επίσης είναι σημαντική η διασφάλιση συνθηκών ίσου ανταγωνισμού υπέρ των παραγωγών της Ένωσης.

Τον Ιούνιο του 2022 η Επιτροπή δημοσίευσε την Έκθεσή της με τίτλο «Εφαρμογή των υγειονομικών και περιβαλλοντικών προτύπων της ΕΕ στα εισαγόμενα γεωργικά και αγροδιατροφικά προϊόντα».²⁰ Είχε προηγηθεί σχετικό αίτημα του Συμβουλίου της ΕΕ και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου κατά τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων για τη μεταρρύθμιση της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής.

Στην Έκθεση η Επιτροπή παρουσιάζει τις πρωτοβουλίες για την προώθηση εφαρμογής στο διεθνές εμπόριο υγειονομικών και περιβαλλοντικών προτύπων στα αγροδιατροφικά προϊόντα. Αυτές κινούνται σε τρία επίπεδα: α) διεθνείς οργανισμοί και διεθνή πρότυπα (FAO, Codex Alimentarius, ΠΟΥ, ΠΟΕ, Παγκόσμιος Οργανισμός για την Υγεία των Ζώων - Διεθνές Γραφείο Επizωτιών κ.α.), β) διμερείς συμφωνίες (εμπορικές συμφωνίες, συμφωνίες αμοιβαίας αναγνώρισης) και γ) αυτόνομα μέτρα (π.χ. Προϊόντα Μηδενικής Αποψίλωσης, πρόταση Οδηγίας για την εταιρική δέουσα επιμέλεια όσον αφορά τη βιωσιμότητα).

Η **αρχή της προφύλαξης**, η οποία κατοχυρώνεται στη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αποσκοπεί στη διασφάλιση υψηλού επιπέδου προστασίας

²⁰ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Έκθεση [«Εφαρμογή των υγειονομικών και περιβαλλοντικών προτύπων της ΕΕ στα εισαγόμενα γεωργικά και αγροδιατροφικά προϊόντα»](#) (COM(2022) 226 final).

μέσω προληπτικών μέτρων, ακόμα κι αν υφίσταται επιστημονική αβεβαιότητα σχετικά με την αξιολόγηση εκτιμώμενου κινδύνου.

Πρακτικά συνεπάγεται ότι μπορεί να απαγορευθεί λ.χ. η χρήση ορισμένων ουσιών – διαδικασιών δυνητικά επιβλαβών έως ότου αποδειχθούν (επιστημονικά) ασφαλείς.

Η προσέγγιση αυτή διαφέρει θεμελιωδώς από την αντίστοιχη που ακολουθούν σημαντικοί εμπορικοί εταίροι της ΕΕ και έχει βρεθεί στο επίκεντρο οξείας αντιπαράθεσης και εμπορικών διαφορών ενώπιον των δικαιοδοτικών οργάνων (επίλυσης διαφορών) στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου.

Η αρχή βρίσκει εφαρμογή σε διάφορες πολιτικές της Ένωσης, όπως η περιβαλλοντική πολιτική, καθώς επίσης στην προστασία καταναλωτών, και τη νομοθεσία σχετικά με την υγεία των ανθρώπων, ζώων και φυτών.

Ακολουθεί συνοπτική αναφορά στο περιεχόμενο διμερών εμπορικών συμφωνιών για θέματα υγειονομικών, περιβαλλοντικών προτύπων και προτύπων ευζωίας των ζώων.

• **Συνολική Οικονομική και Εμπορική Συμφωνία Ε.Ε-Καναδά (CETA)**

Σε νομική τους γνωμοδότηση²¹ -ανατεθείσα από την οργάνωση καταναλωτών foodwatch- διεθνής ομάδα πανεπιστημιακών καταλήγουν ότι η Συμφωνία CETA (όπως και οι τότε εν εξελίξει διαπραγματεύσεις με τις ΗΠΑ για τη Συμφωνία TTIP) υπονομεύουν την ευρωπαϊκή αρχή της προφύλαξης. Όπως επισημαίνουν, ΗΠΑ και Καναδάς ακολουθούν μια προσέγγιση “follow up”, χορηγούν δηλαδή έγκριση μέχρις ότου αποδειχθούν επιβλαβείς συγκεκριμένες ουσίες, ενώ στην Ευρώπη υπάρχει αντιστροφή του βάρους απόδειξης.

Η CETA (Κεφάλαιο 5 – υγειονομικά και φυτοϋγειονομικά μέτρα, άρθρο 5.4)²² περιορίζεται στην ενσωμάτωση των προβλέψεων της σχετικής Συμφωνίας του ΠΟΕ (SPS Agreement), η οποία επιτρέπει τη λήψη προληπτικών μέτρων μόνον προσωρινά και υπό περιοριστικές προϋποθέσεις (συγκριτικά με την αρχή της προφύλαξης, όπως εφαρμόζεται από την ΕΕ). Όπως θα εξετασθεί κατωτέρω, ο Καναδάς και οι ΗΠΑ προσέφυγαν επιτυχώς εναντίον της ΕΕ περί μη συμμόρφωσης με τη Συμφωνία SPS τόσο στην περίπτωση των ορμονών στο βόειο κρέας, όσο και των γενετικά τροποποιημένων φυτών. Επίσης, η CETA δίνει έμφαση σε διαδικασίες αμοιβαίας αναγνώρισης (στο Κεφάλαιο για τα τεχνικά εμπόδια στο εμπόριο) και το ισοδύναμο αποτέλεσμα προτύπων (υγειονομικά και φυτοϋγειονομικά μέτρα).

Αναφέρθηκε ανωτέρω, σχετικά με την εφαρμογή της Συμφωνίας ΕΕ - **Καναδά**, ότι η Canadian Cattle Association αποδίδει τις κατώτερες των προσδοκιών εξαγωγές τους στην ενωσιακή αγορά στο γεγονός ότι η ΕΕ δεν αναγνωρίζει το καναδικό σύστημα ασφάλειας τροφίμων, επιβάλλοντας τις δικές της απαιτήσεις και ρυθμιστικό πλαίσιο στις καναδικές επιχειρήσεις.

²¹ [CETA, TTIP and the EU precautionary principle](#) (2016)

²² [Comprehensive Economic and Trade Agreement \(CETA\) between Canada, of the one part, and the European Union and its Member States, of the other part](#)

- **Συμφωνία Ελευθέρων Συναλλαγών ΕΕ – Νέας Ζηλανδίας**

Η υπογραφείσα Συμφωνία²³ περιλαμβάνει ειδικό κεφάλαιο με τίτλο «Βιώσιμα Συστήματα Τροφίμων» (Κεφάλαιο 7) και «Ευζωία των Ζώων» (Κεφάλαιο 8), και προβλέπει συνεργασία των μερών σε ζητήματα όπως ασφάλεια τροφίμων, ευζωία των ζώων, προϊόντα φυτοπροστασίας.

Στο σχετικό Ενημερωτικό Δελτίο για θέματα γεωργίας στη Συμφωνία ΕΕ-Νέας Ζηλανδίας, η Επιτροπή επισημαίνει ότι οι κανόνες και τα πρότυπα για την προστασία της υγείας και την ασφάλεια τροφίμων εφαρμόζονται και στα εισαγόμενα προϊόντα, περιλαμβανομένων αυτών για τους Γενετικά Τροποποιημένους Οργανισμούς και τα όρια καταλοίπων φυτοφαρμάκων, ενώ επιπλέον η ΕΕ διατηρεί το δικαίωμα να λαμβάνει μέτρα προστασίας βάσει της αρχής της προφύλαξης.

Ωστόσο, η ρητή αναφορά στην αρχή της προφύλαξης περιλαμβάνεται στο κεφάλαιο 19 «Εμπόριο και Βιώσιμη Ανάπτυξη» (επίπεδα προστασίας - περιβαλλοντικά πρότυπα, πρότυπα εργασίας) και υπό περιοριστικές προϋποθέσεις. Συγκεκριμένα, το άρθρο 19.13 προβλέπει ότι «σύμφωνα με την προσέγγιση της προφύλαξης, σε περιπτώσεις όπου συντρέχει κίνδυνος σοβαρής ή ανεπανόρθωτης βλάβης για το περιβάλλον ή την ασφάλεια και την υγεία στην εργασία, η έλλειψη πλήρους επιστημονικής βεβαιότητας δεν εμποδίζει τα Μέρη να υιοθετήσουν κατάλληλα μέτρα για να αποτρέψουν τέτοια βλάβη».

- **Εμπορική Συμφωνία EU-Mercosur**

Αντίστοιχα, και στο κείμενο της (κατ' αρχήν) Συμφωνίας ΕΕ - **Mercosur** περιλαμβάνεται κεφάλαιο για υγειονομικά και φυτοϋγειονομικά μέτρα.²⁴

Τονίζεται από την Επιτροπή ότι όλες οι εισαγωγές θα πρέπει να συμμορφώνονται με τα αυστηρά πρότυπα της ΕΕ, σημειώνοντας emphaticά πως «αυτό σημαίνει ότι δεν πρόκειται να εισέλθει στην αγορά της ΕΕ βόειο κρέας με ορμόνες ή μη εγκεκριμένα προϊόντα ΓΤΟ».

Επίσης, «η συμφωνία περιλαμβάνει την αρχή της προφύλαξης και το δικαίωμα των μερών να θεσπίζουν ή να διατηρούν προληπτικά μέτρα για την προστασία της υγείας των ανθρώπων, των ζώων και των φυτών» σημειώνει η Επιτροπή.²⁵

Θα πρέπει, ωστόσο, να γίνει η ακόλουθη επισήμανση. Ρητή αναφορά στην αρχή της προφύλαξης περιλαμβάνεται μόνο στο Κεφάλαιο «Εμπόριο και Βιώσιμη Ανάπτυξη»²⁶ (άρθρο 10) και καλύπτει περιπτώσεις «κινδύνου σοβαρής υποβάθμισης του περιβάλλοντος ή για την υγεία και την ασφάλεια στην εργασία», όχι δηλαδή όλα τα

²³ European Commission, [EU-New Zealand: Text of the agreement](#)

²⁴ European Commission, Eu-Mercosur: Text of the Agreement, [Sanitary and phytosanitary measures](#)

²⁵ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, [«Εμπορική Συμφωνία ΕΕ-Mercosur - Δημιουργία ευκαιριών με σεβασμό για τα συμφέροντα των ευρωπαϊκών γεωργών»](#)

²⁶ European Commission, Eu-Mercosur: Text of the Agreement, [Trade and sustainable development](#)

πεδία πολιτικής και ρυθμιστικού πλαισίου στα οποία βρίσκει εφαρμογή η αρχή της προφύλαξης στην ΕΕ.

Επιπλέον, το συγκεκριμένο Κεφάλαιο της Συμφωνίας δεν είναι εκτελεστό, καθώς τα Συμβαλλόμενα Μέρη δεν έχουν τη δυνατότητα να προσφύγουν στον μηχανισμό επίλυσης διαφορών, που προβλέπει η Συμφωνία, για οποιοδήποτε ζήτημα απορρέει από την εφαρμογή του συγκεκριμένου Κεφαλαίου (άρθρο 15).

Αντιθέτως, στο Κεφάλαιο «Υγειονομικά και Φυτοϋγειονομικά μέτρα» δεν προβλέπεται υιοθέτηση μέτρων βάσει της αρχής της προφύλαξης, αλλά σύμφωνα με τα δικαιώματα και υποχρεώσεις των μερών υπό τη Συμφωνία του ΠΟΕ για τα Υγειονομικά και Φυτοϋγειονομικά μέτρα. Θα πρέπει να υπογραμμιστεί ότι η Συμφωνία του ΠΟΕ προβλέπει πιο περιοριστικές προϋποθέσεις για τη λήψη και εφαρμογή μέτρων (ως προς την επιστημονική βεβαιότητα και την αναγκαιότητα).

Πέραν του κατ' αρχήν συμφωνηθέντος κειμένου της Συμφωνίας, η Επιτροπή το τελευταίο διάστημα επιδιώκει να ενσωματώσει στο κείμενο πρόσθετο παράρτημα σχετικά με θέματα Βιώσιμης Ανάπτυξης. Από την πλευρά τους οι χώρες Mercosur επεξεργάζονται αντιπρόταση στις διασφαλίσεις περιβαλλοντικής προστασίας που ζητά η ΕΕ.

Χαρακτηριστικές είναι οι δηλώσεις του Υπουργού Γεωργίας της Βραζιλίας: «το πρόσθετο παράρτημα είναι γεμάτο υποχρεώσεις, χωρίς καμία πρόβλεψη για το κόστος διατήρησης αυτού του περιβαλλοντικού κεφαλαίου. Η ΕΕ αποτελεί σημαντική αγορά για τη Βραζιλία, αλλά προειδοποίησε ότι ανοίγουν κι άλλες αγορές στην Ασία και τη Μέση Ανατολή, οι οποίες επιβάλλουν λιγότερους περιορισμούς».²⁷

Αξίζει εν προκειμένω να σημειωθεί ότι ανεξαρτήτως των προβλέψεων στη Συμφωνία (εάν και εφόσον ολοκληρωθεί και τεθεί σε ισχύ), από τις 29 Ιουνίου 2023 έχει τεθεί σε ισχύ στην ΕΕ η νομοθεσία **Regulation on deforestation-free products**.²⁸ Οι αυστηρότερες προδιαγραφές που θα εφαρμόζει η ΕΕ στα εισαγόμενα προϊόντα αναμένεται να έχουν σημαντικό αντίκτυπο στη Βραζιλία (εξαγωγές σόγιας, βοείου και άλλων προϊόντων).

- **Διατλαντική εταιρική σχέση εμπορίου και επενδύσεων (TTIP)** (αποτυχία συμφωνίας)

Οι διαπραγματεύσεις μεταξύ ΕΕ και ΗΠΑ εκκίνησαν το 2013 και τερματίστηκαν χωρίς να επιτευχθεί συμφωνία στα τέλη του 2016, με τα ζητήματα της πρόσβασης των αμερικανικών προϊόντων στην αγορά της ΕΕ, καθώς και της προστασίας των Γεωγραφικών Ενδείξεων ΕΕ να συγκαταλέγονται, μεταξύ αρκετών άλλων, στα σημεία

²⁷ REUTERS, [EU-Mercosur agree to work at faster pace on trade deal, sources say](#) (05.10.23)

²⁸ [Κανονισμός \(ΕΕ\) 2023/1115](#) για τη διαθεσιμότητα στην αγορά της Ένωσης και την εξαγωγή από την Ένωση ορισμένων βασικών και παράγωγων προϊόντων που συνδέονται με την αποψίλωση και την υποβάθμιση των δασών

έντονης αντιπαράθεσης και τη διάσταση θέσεων να χαρακτηρίζεται έως και αγεφύρωτη.

Όπως σχολίασε αναλυτής εμπορικής πολιτικής, πριν την οριστική κατάρρευση των συνομιλιών ΕΕ-ΗΠΑ, «στους Αμερικανούς διαπραγματευτές ανατέθηκε η -σχεδόν αδύνατον να επιτευχθεί- αποστολή να ανοίξουν την αγορά της ΕΕ σε γενετικά τροποποιημένα φυτά, βόειο με αυξητικές ορμόνες, χοίρειο με ρακτοπαμίνη και «χλωριωμένο» κοτόπουλο. Η αντιστάθμιση βρίσκεται στην καρδιά της διαφορετικής πολιτισμικής προσέγγισης για τη γεωργία μεταξύ ΕΕ και ΗΠΑ. Ως εκ τούτου, φαντάζει δυσχερές η επίτευξη συμβιβασμού που υπερπηδά τις διαφορές μεταξύ της επιδίωξης της ΕΕ για την προστασία παραδοσιακών τροφίμων και τρόπου ζωής αφενός και της ριζωμένης προτίμησης των ΗΠΑ για υψηλής τεχνολογίας παραγωγή και καινοτομία».²⁹

Στις βαθιά ριζωμένες αυτές διαφορετικές αντιλήψεις και προσεγγίσεις μπορούν να αποδοθούν ορισμένες εμπορικές διαμάχες (συχνά αποκαλούμενες “trade wars”) μεταξύ των δύο εταίρων με στοιχεία οξείας αντιπαράθεσης και μακροχρόνιας διάρκειας.

Αξίζει να σημειωθεί ότι και στην υπό διαπραγμάτευση εμπορική συμφωνία μεταξύ ΗΠΑ και Ηνωμένου Βασιλείου (μετά το Brexit) έχουν προκύψει αντίστοιχα ακανθώδη ζητήματα. Ο Βρετανός πρωθυπουργός έχει δηλώσει ότι αποκλείονται από την αγορά της Βρετανίας βόειο κρέας με αυξητικές ορμόνες και κοτόπουλο που έχει υποβληθεί σε πλύση με χλώριο.³⁰ Επίσης, η κυβέρνηση της Σκωτίας απηύθυνε πρόσφατα επιστολή προς την κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, στην οποία εκφράζει την αντίθεσή της για οποιαδήποτε χαλάρωση σε θέματα που αφορούν τις αυξητικές ορμόνες, τα γενετικά τροποποιημένα φυτά και την πλύση με χλώριο.³¹

Εμπορικές διαφορές ενώπιον του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου

Όλοι οι ως άνω εμπορικοί εταίροι της ΕΕ έχουν προσφύγει στον Μηχανισμό Επίλυσης Διαφορών του ΠΟΕ για διάφορα μέτρα ασφάλειας τροφίμων και προστασίας της υγείας που εφαρμόζει η Ένωση (και επιφέρουν απαγόρευση ή περιορισμό των εξαγωγών τους).

Η παρουσίαση που ακολουθεί εστιάζει σε τρεις ιδιαίτερα σημαντικές υποθέσεις (*‘Beef Hormones’, ‘GMOs’, ‘chlorinated poultry’*), καθώς και σε μια εμπορική διαφορά που εκκίνησε σχετικά πρόσφατα η Βραζιλία εναντίον της ΕΕ.

²⁹ CATO Institute, K. William Watson, [Geographical Indications in TTIP: An Impossible Task](#)

³⁰ Ενδεικτικά, μεταξύ άλλων δημοσιευμάτων: POLITICO, [Joe Biden and Rishi Sunak seek UK/US trade pact before 2024 elections](#) (03.10.23)

³¹ [Scottish Ministers voice concern about agricultural policy in US trade deals](#) (18/10/23)

- *Beef hormones*³²

Η αντιπαράθεση μεταξύ ΗΠΑ και Καναδά αφενός και της ΕΕ αφετέρου για τις ορμόνες στα βοοειδή αποτελεί μια από τις πλέον μακροχρόνιες εμπορικές διαφορές που έχουν εισαχθεί προς επίλυση στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου (καλούμενη συχνά στον Τύπο και 'beef war').

Το 1989 η (τότε) Ευρωπαϊκή Κοινότητα έθεσε σε ισχύ απαγόρευση χρήσης αυξητικών ορμονών κατά την εκτροφή και αντίστοιχα των εισαγωγών κρέατος και παρασκευασμάτων από ζώα στα οποία είχαν χορηγηθεί τέτοιες ορμόνες.

Οι ΗΠΑ και ο Καναδάς προσέφυγαν στον Μηχανισμό Επίλυσης Διαφορών του ΠΟΕ με την καταγγελία περί μη επιστημονικά τεκμηριωμένης απαγόρευσης και συνεπώς μη συμμόρφωσης της ενωσιακής νομοθεσίας με τους κανόνες του ΠΟΕ (Συμφωνία για τα μέτρα υγειονομικής και φυτοϋγειονομικής προστασίας - SPS).

Σε συνέχεια των εκθέσεων του Panel και του Δευτεροβάθμιου Δικαιοδοτικού Οργάνου (Appellate Body) το 1998, το Όργανο Επίλυσης Διαφορών του ΠΟΕ ενέκρινε το 1999 αίτημα των ΗΠΑ και Καναδά να επιβάλλουν ετησίως ως αντίμετρο δασμούς ύψους US\$116.8 εκατομμύρια και CDN\$ 11.3 εκατομμύρια αντιστοίχως στις ευρωπαϊκές εισαγωγές (κατάλογο επιλεγμένων προϊόντων).

Η ΕΕ τροποποίησε τη νομοθεσία βάσει επιστημονικών μελετών και αναθεωρημένης εκτίμησης κινδύνου. Η νέα νομοθεσία τέθηκε σε ισχύ το 2003, διατηρώντας τη σχετική απαγόρευση (μόνιμα για την estradiol, και προσωρινά για 5 ακόμη ορμόνες). Ωστόσο, ΗΠΑ και Καναδάς διαφώνησαν με τη θέση της ΕΕ περί συμμόρφωσης και διατήρησαν σε ισχύ τα εμπορικά τους αντίμετρα.

Το 2009 το Υπουργείο Εμπορίου ανακοίνωσε ότι θα έθετε σε εφαρμογή τη λεγόμενη νομοθεσία "carousel", βάσει της οποίας θα εφάρμοζε εκ περιτροπής εμπορικά αντίμετρα σε διάφορα προϊόντα διαφόρων κρατών μελών ΕΕ για μεγιστοποίηση αντικτύπου. Την ίδια χρονιά υπεγράφη Μνημόνιο ΕΕ-ΗΠΑ που προέβλεπε σε 3 φάσεις χορήγηση πρόσβασης στην αγορά της ΕΕ για το βόειο υψηλής ποιότητας (από ζώα στα οποία δεν έχουν χορηγηθεί αυξητικές ορμόνες) και αντίστοιχα μείωση των κυρώσεων που εφάρμοζαν οι ΗΠΑ σε ευρωπαϊκά προϊόντα (μεταξύ των κύριων ωφελουμένων κρατών μελών ΕΕ ήταν και η Ελλάδα – προϊόντα αξίας US \$ 24 εκατομ. πλήττονταν από τις κυρώσεις).³³

Το 2019 υπεγράφη νέα συμφωνία, που ισχύει από 01.01.2020, δυνάμει της οποίας η ΕΕ έχει προβεί σε κατανομή (μεγάλου) μεριδίου της συνολικής ποσόστωσης υψηλής ποιότητας βοείου αποκλειστικά στις ΗΠΑ (εις βάρος άλλων εμπορικών εταίρων της ΕΕ).

Συγκεκριμένα, η συνολική ποσόστωση της ΕΕ για υψηλής ποιότητας βόειο (χωρίς ορμόνες, εκτροφής με σιτηρά) που κατανέμεται μεταξύ Αυστραλίας, Νέας Ζηλανδίας,

³² WTO, Cases [DS26: European Communities — Measures Concerning Meat and Meat Products \(Hormones\)](#), [DS320: United States — Continued Suspension of Obligations in the EC — Hormones Dispute](#), [DS321: Canada — Continued Suspension of Obligations in the EC — Hormones Dispute](#)

³³ European Parliament, "[Win-win ending to the "hormone beef trade war"](#)" (2012)

Ουρουγουάης, ΗΠΑ και Καναδά³⁴ ανέρχεται σε 45.000 τόνους και υπόκειται σε μηδενικό δασμό.

Ωστόσο, βάσει της συμφωνίας ΗΠΑ-ΕΕ, οι ΗΠΑ έχουν προτιμησιακή πρόσβαση στην ποσόστωση με τη διασφαλισμένη ποσόστωση υπέρ των εξαγωγών τους να ξεκινά από τους 18.500 τόνους το 2020 και σταδιακά θα ανέλθει στους 35.000 τόνους (εκτιμώμενης αξίας \$420 εκατομ.³⁵) το 2026, μειώνοντας τη διαθέσιμη ποσότητα που αντιστοιχεί στα άλλα επιλέξιμα κράτη στους 10.000 τόνους.³⁶

Η εφαρμογή αυτής της συμφωνίας, που συνιστά συμφωνημένη προσωρινή λύση και όχι νομική επίλυση της διαφοράς σχετικά με τη συμμόρφωση της νομοθεσίας της ΕΕ με τους κανόνες του ΠΟΕ, θα επανεξετασθεί από τα συμβαλλόμενα Μέρη εντός δεκαετίας.

Σημειώνεται ότι στην υπόθεση ενώπιον των οργάνων του ΠΟΕ συμμετείχαν ως παρεμβαίνοντες αρκετά κράτη μέλη του Οργανισμού, μεταξύ των οποίων η Αυστραλία, η Νέα Ζηλανδία, η Βραζιλία και το Μεξικό.

Η Αυστραλία διαθέτει ειδικό σύστημα συμμόρφωσης με τα πρότυπα και προδιαγραφές που ζητά η ΕΕ ως προς το βόειο χωρίς ορμόνες, το European Union Cattle Accreditation Scheme (EUCAS). Το σχήμα αυτό πιστοποίησης επιτρέπει στους Αυστραλούς παραγωγούς να διαχωρίζουν τα βοοειδή στα οποία δεν έχουν ποτέ χορηγηθεί αυξητικές ορμόνες, διασφαλίζοντας ότι το εξαγόμενο στην ΕΕ βόειο είναι 100% χωρίς ορμόνες.³⁷

- *‘GMOs’ - Γεωργική βιοτεχνολογία* ³⁸

Το 2003 οι ΗΠΑ, η Αργεντινή και ο Καναδάς προσέφυγαν στον Μηχανισμό Επίλυσης Διαφορών του ΠΟΕ. Οι εμπειρογνώμονες του Panel έκριναν στην Έκθεσή τους (2006) ότι το γενικό *de facto moratorium* που εφήρμοσε η ΕΕ στην έγκριση βιοτεχνολογικών προϊόντων μεταξύ 1999 και 2003 συνιστά παραβίαση της Συμφωνίας για τα Υγειονομικά και Φυτουγειονομικά μέτρα, όπως επίσης και τα εθνικά μέτρα διασφάλισης 9 κρατών μελών (μεταξύ των οποίων και η Ελλάδα) με το αιτιολογικό ότι δεν ήταν τεκμηριωμένα βάσει ανάλυσης κινδύνου.

Τα καταγγέλοντα Μέρη συμφώνησαν στη χορήγηση εύλογου χρονικού διαστήματος στην ΕΕ για τη συμμόρφωσή της με τους κανόνες του ΠΟΕ.

Μετά την εκπνοή του ως άνω διαστήματος, τον Ιανουάριο του 2008 οι ΗΠΑ υπέβαλαν αίτημα για ενεργοποίηση αντιμέτρων εις βάρος της ΕΕ. Έκτοτε όμως διεξάγεται

³⁴ Ο Καναδάς έχει πλέον πρόσβαση σε ποσόστωση για την αγορά της ΕΕ βάσει της διμερούς εμπορικής συμφωνίας – CETA.

³⁵ United States Trade Representative, 2023 National Trade Estimate Report on Foreign Trade Barriers

³⁶ Βλ. HQB allocation – United States – All other eligible countries: USDA, Foreign Agricultural Service Report Name: [US Beef Imports into the EU High Quality Beef Quota Increased in 2022](#)

³⁷ Meat & Livestock Australia, [EU-Australia FTA](#)

³⁸ WTO, DS291: European Communities — [Measures affecting the approval and marketing of certain biotech products \(GMOs\)](#)

τακτικός τεχνικός διάλογος μεταξύ ΕΕ και ΗΠΑ για ζητήματα βιοτεχνολογίας φυτών (η πλέον πρόσφατη συνάντηση πραγματοποιήθηκε στον Οκτώβριο 2022).

Αντίστοιχα, Καναδάς και ΕΕ υπέγραψαν συμφωνία (2009) για την οριστική επίλυση της διαφοράς, που προβλέπει συνεδριάσεις σε διετή βάση μεταξύ των αρμόδιων αρχών για ζητήματα πρόσβασης στην αγορά προϊόντων αγροτικής βιοτεχνολογίας.³⁹ Αντίστοιχη συμφωνία υπεγράφη το 2010 και μεταξύ Αργεντινής και ΕΕ.⁴⁰

Ωστόσο, στην Έκθεση του 2023 του Υπουργείου Εμπορίου των ΗΠΑ με αντικείμενο τα ξένα εμπορικά εμπόδια⁴¹ επισημαίνεται ότι η έλλειψη προβλεψιμότητας, οι υπερβολικές απαιτήσεις υποβολής δεδομένων και οι καθυστερήσεις στη διαδικασία έγκρισης γενετικά τροποποιημένων φυτών εμποδίζουν την εξαγωγή στην ΕΕ προϊόντων που έχουν εγκριθεί και παράγονται με ασφάλεια εδώ και χρόνια στις ΗΠΑ.

Σημειώνεται, επίσης, ότι και άλλα κράτη μέλη του ΠΟΕ συμμετείχαν ως παρεμβαίνοντες στη υπόθεση εναντίον της ΕΕ, μεταξύ των οποίων η Αυστραλία, η Νέα Ζηλανδία, καθώς και όλες -επιπλέον της καταγγέλουσας Αργεντινής- χώρες MERCOSUR (Βραζιλία, Μεξικό, Παραγουάη, Ουρουγκάη).

- ‘Chlorinated poultry’⁴² - “pathogen reduction treatments”

Το 2009 οι ΗΠΑ προσέφυγαν στον ΠΟΕ αιτούμενοι διαβουλεύσεις με την ΕΕ για την απαγόρευση που επιβάλλει στις εισαγωγές πουλερικών που έχουν υποστεί επεξεργασία με οποιαδήποτε ουσία πέρα από νερό, εκτός και εάν η ουσία αυτή έχει εγκριθεί από την ΕΕ. Η απαγόρευση της επεξεργασίας με χημικές διεργασίες “pathogen reduction treatments” - “PRTs”⁴³) είχε ως αποτέλεσμα την απαγόρευση εξαγωγών πρακτικά όλων των πουλερικών από τις ΗΠΑ στην ΕΕ.

Το 2009 υπέβαλε και η Αυστραλία αίτημα στον ΠΟΕ να συμμετάσχει στις διαβουλεύσεις.

Στη τέλη του ίδιου έτους, αφού οι διαβουλεύσεις με την ΕΕ απέβησαν άκαρπες, οι ΗΠΑ αιτήθηκαν στο πλαίσιο του Μηχανισμού Επίλυσης Διαφορών τη σύσταση Panel (ειδικής ομάδας εμπειρογνομόνων). Παρόλο, που το Όργανο Επίλυσης Διαφορών του ΠΟΕ αποφάσισε τη σύσταση Panel, τελικά δεν συγκροτήθηκε.⁴⁴

Το ζήτημα της επεξεργασίας για τη μείωση παθογόνων θίγεται και στην Έκθεση για το 2023 του Υπουργείου Εμπορίου των ΗΠΑ για τα εμπόδια στο εμπόριο. Επισημαίνεται ότι τα απαγορευτικά μέτρα χρήσης που εφαρμόζει η ΕΕ (και

³⁹ European Commission, [EU and Canada settle WTO case on Genetically Modified Organisms](#)

⁴⁰ European Commission, [EU and Argentina settle WTO case on Genetically Modified Organisms](#)

⁴¹ United States Trade Representative, 2023 National Trade Estimate Report on Foreign Trade Barriers

⁴² WTO, DS389: [European Communities — Certain Measures Affecting Poultry Meat and Poultry Meat Products from the United States](#)

⁴³ Οι ΗΠΑ είχαν αιτηθεί έγκριση από την ΕΕ 4 PRTs στην παραγωγή πουλερικών για εξαγωγή στην ΕΕ: chlorine dioxide, acidified sodium chlorite, trisodium phosphate, peroxyacids.

⁴⁴ Δεν υπάρχουν μόνιμα Panels και μόνιμοι εμπειρογνώμονες, αλλά συγκροτείται ομάδα ad hoc για συγκεκριμένη υπόθεση (WTO, [The process — Stages in a typical WTO dispute settlement case](#))

περιλαμβάνουν τη χρήση εγκεκριμένων διαλυμάτων έκπλυσης) έχουν πολύ σοβαρό αντίκτυπο στις αμερικανικές εξαγωγές βοείου, χοίρειου και πουλερικών. Σημειώνεται σχετικά ότι το 2017 η Εθνική Ένωση παραγωγών χοίρειου υπέβαλε αίτηση στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την έγκριση δύο οργανικών οξέων προς χρήση στο χοίρειο, αλλά η Επιτροπή δεν προέβη σε καμία ενέργεια ως τα τέλη του 2022.

Επισημαίνεται στην Έκθεση ότι οι ΗΠΑ θα συνεχίσουν να επιδιώκουν συνεννόηση με την ΕΕ για ανταλλαγή επιστημονικών δεδομένων με στόχο την έγκριση από την ΕΕ ουσιών για τη Μείωση Παθογόνων στο βόειο, το χοίρειο και τα πουλερικά ως ένα αποτελεσματικό εργαλείο για τη βελτίωση της ασφάλειας τροφίμων.

- *Εισαγωγές παρασκευασμάτων κρέατος πουλερικών (καταγγελία Βραζιλίας)*⁴⁵

Η Βραζιλία έχει προσφύγει στον ΠΟΕ (αίτημα διαβουλεύσεων με την ΕΕ, 2021) ισχυριζόμενη ότι τα μέτρα που εφαρμόζει η ΕΕ στις εισαγωγές παρασκευασμάτων κρέατος πουλερικών (ιδίως αλατισμένο κρέας κοτόπουλου και κρέας γαλοπούλας με πιπέρι) σχετικά με τα κριτήρια ασφάλειας για σαλμονέλα δεν είναι συμβατά με τους κανόνες του ΠΟΕ (GATT, SPS). Η Βραζιλία θεωρεί ότι δεν υπάρχει επιστημονική τεκμηρίωση που δικαιολογεί την εφαρμογή εκ μέρους της ΕΕ αυστηρότερων μικροβιολογικών κριτηρίων για τον εντοπισμό σαλμονέλας στα συγκεκριμένα παρασκευάσματα συγκριτικά με τα αντίστοιχα στο νωπό κρέας πουλερικών.

Πρόσθετα ζητήματα στις εμπορικές σχέσεις ΕΕ-ΗΠΑ

Πέραν των ως άνω ζητημάτων για τα οποία οι ΗΠΑ έχουν προσφύγει στον ΠΟΕ, αξίζει επιπλέον να σημειωθούν και τα ακόλουθα θέματα.

Στην Έκθεση του 2023 του Υπουργείου Εμπορίου με αντικείμενο τα ξένα εμπορικά εμπόδια, στην ενότητα για τα Υγειονομικά και Φυτοϋγειονομικά, εκφράζεται η ανησυχία για αρκετά μέτρα της ΕΕ που έχουν ως αποτέλεσμα την απαγόρευση ή τον περιορισμό αμερικανικών εξαγωγών (αυξητικές ορμόνες, γενετικά τροποποιημένα, ρακτοπαμίνη, μικροβιακή αντοχή κ.α.). Επισημαίνεται μάλιστα ότι τα εν λόγω μέτρα υποτίθεται πως αποσκοπούν στην ασφάλεια τροφίμων και την προστασία της υγείας, όμως περιορίζουν αδικαιολόγητα το εμπόριο χωρίς να προωθούν την ασφάλεια καθώς δεν στηρίζονται σε επαρκή επιστημονικά δεδομένα ή εφαρμόζονται πέραν του αναγκαίου μέτρου.

- *Β-αγωνιστές (ρακτοπαμίνη)*

Οι ΗΠΑ επικρίνουν τη συνεχιζόμενη απαγόρευση από την ΕΕ της χρήσης του β-αγωνιστή ρακτοπαμίνη. Επισημαίνουν μάλιστα ότι η ΕΕ διατηρεί την εν λόγω απαγόρευση παρά το γεγονός ότι βάσει των διεθνών προτύπων της Επιτροπής του Codex Alimentarius έχει θεσπιστεί μέγιστο όριο καταλοίπων (MRL) για την ασφαλή εμπορία προϊόντων που έχουν παραχθεί με χρήση ρακτοπαμίνης (βάσει

⁴⁵ DS607 – [Measures concerning the importation of certain poultry meat preparations from Brazil](#)

επιστημονικής μελέτης των United Nations Food and Agriculture Organization/ World Health Organization Joint Expert Committee on Food Additives).⁴⁶

- *Μείωση μικροβιακής αντοχής και περιορισμοί στη χρήση κτηνιατρικών φαρμάκων*

Στην Έκθεση εκφράζεται, επίσης, ανησυχία για τον αντίκτυπο που θα έχει η εφαρμογή του Κανονισμού ΕΕ 2019/6 και ειδικότερα του άρθρου 118, σύμφωνα με το οποίο οι περιορισμοί (ως προς τη χρήση φαρμάκων για προαγωγή ανάπτυξης ή αύξηση απόδοσης) επεκτείνονται και σε επιχειρήσεις τρίτων χωρών για προϊόντα που εξάγονται στην Ένωση.

- *Πιστοποίηση για σιτηρά*

Η ΕΕ δεν αποδέχεται το Πιστοποιητικό που εκδίδει η αρμόδια αρχή του Υπουργείου Γεωργίας των ΗΠΑ (Animal Plant Health and Inspection Services (APHIS) σχετικά με την ασθένεια Karnal bunt στα σιτηρά με το αιτιολογικό ότι δε διασφαλίζει επαρκή προστασία από τον κίνδυνο αυτό. Σημειώνεται μάλιστα στην Έκθεση του αμερικανικού Υπουργείου ότι οι διαδικασίες δειγματοληψίας αρκετών κρατών μελών, μεταξύ των οποίων η Ιταλία και η Ελλάδα, φαίνεται εισάγουν διάκριση εις βάρος των αμερικανικών προϊόντων, ενώ προκαλούν καθυστερήσεις και αβεβαιότητα, οδηγώντας έτσι τους αγοραστές να προμηθευτούν σιτηρά από άλλες χώρες, κυρίως τον Καναδά.

- *Ανώτατα όρια καταλοίπων φυτοφαρμάκων*

Οι ΗΠΑ θεωρούν ότι τα όρια που προβλέπονται στον Κανονισμό (ΕΚ) 396/2005⁴⁷ για τα ανώτατα όρια καταλοίπων φυτοφαρμάκων και την «ανοχή κατά την εισαγωγή»⁴⁸ βασίζονται στη διακινδύνευση (risk) και όχι στον κίνδυνο (hazard). Επί χρόνια εκφράζουν ανησυχία για την προσέγγιση πολιτικής που ακολουθεί η Ένωση και έχουν θέσει το ζήτημα και στην Επιτροπή SPS του ΠΟΕ.

Η απαγόρευση χρήσης σημαντικών ουσιών χωρίς επαρκή επιστημονική αξιολόγηση του κινδύνου, και η μείωση των ορίων σε επίπεδα που δεν αντιστοιχούν στα ευρήματα της αξιολόγησης κινδύνου θα έχουν πολύ σοβαρές επιπτώσεις στην αγροτική παραγωγή και το διεθνές εμπόριο, επισημαίνεται στην Έκθεση του αμερικανικού Υπουργείου.

⁴⁶ United States Trade Representative (2023), όπως ανωτέρω.

⁴⁷ Κανονισμός (ΕΚ) 396/2005 για τα ανώτατα όρια καταλοίπων φυτοφαρμάκων μέσα ή πάνω στα τρόφιμα και τις ζωοτροφές φυτικής ή ζωικής προέλευσης

⁴⁸ Ανώτατο όριο καταλοίπων (ΑΟΚ) που καθορίζεται για εισαγόμενα προϊόντα, για την αντιμετώπιση των αναγκών του διεθνούς εμπορίου

Επιλογικό σημείωμα

Η απελευθέρωση του εμπορίου γεωργικών αγαθών κατατάσσεται στα «ευαίσθητα» θέματα, καθώς συνδέεται άρρηκτα με ζητήματα επισιτιστικής ασφάλειας και επάρκειας (μείωση εξάρτησης από τις εισαγωγές), αλλά και βιωσιμότητας - οικονομικής, κοινωνικής, περιβαλλοντικής- της υπαίθρου. Είναι συνεπώς θεμιτή πολιτική επιλογή η εφαρμογή μέτρων για τον έλεγχο του όγκου των εισαγομένων προϊόντων και την αποτροπή διατάραξης της εσωτερικής αγοράς.

Επιπλέον, την εφαρμογή και στα εισαγόμενα προϊόντα των ίδιων (υψηλών) προτύπων και μέτρων επιβάλλουν λόγοι προστασίας της υγείας και ασφάλειας των τροφίμων, ενώ επίσης την υπαγορεύουν λόγοι διασφάλισης συνθηκών ίσου ανταγωνισμού για την εγχώρια παραγωγή (level playing field).

Η Ευρωπαϊκή Ένωση δέχεται διαχρονικά ισχυρές πιέσεις για αυξημένη πρόσβαση - άνοιγμα της αγοράς της στις εισαγωγές αγροδιατροφικών προϊόντων τόσο στο πλαίσιο των πολυμερών εμπορικών διαπραγματεύσεων υπό τον ΠΟΕ όσο και στις διμερείς εμπορικές συμφωνίες με τρίτες χώρες.

Τα αιτήματα παραχωρήσεων σχετικά με την ποσοτική διάσταση (εισαγωγικοί δασμοί, ποσοστώσεις), που προβάλλουν εταίροι της ΕΕ, προκαλούν με τη σειρά τους αντιπαραθέσεις στο εσωτερικό της Ένωσης μεταξύ κρατών μελών και επιμέρους παραγωγικών κλάδων. Ενδεικτικά, μετά το πρόσφατο αδιέξοδο στις διαπραγματεύσεις της ΕΕ με την Αυστραλία, παραγωγικοί φορείς με εξαγωγικά συμφέροντα, όπως π.χ. η βιομηχανία μηχανημάτων στη Γερμανία, επέκριναν τη στάση της ΕΕ και τη «δυσανάλογη (σε σχέση με την οικονομική σημασία) επιρροή των αγροτικών συμφερόντων στις εμπορικές συμφωνίες».

Τα αιτήματα για διαβουλεύσεις (ή και οι καταγγελίες στον ΠΟΕ) σχετικά με μέτρα προστασίας της υγείας και ασφάλειας τροφίμων και την εφαρμογή τους στα εισαγόμενα στην Ένωση προϊόντα, συχνά επικρίνονται από εμπορικούς εταίρους με διάφορα επιχειρήματα· ότι τα μέτρα συνιστούν συγκεκαλυμμένο προστατευτισμό, βασίζονται στη διακινδύνευση (risk) και όχι στον κίνδυνο (hazard) και δεν είναι επιστημονικά τεκμηριωμένα, εισάγουν μη ρεαλιστικούς στόχους που θέτουν σε κίνδυνο την παραγωγή και επάρκεια τροφίμων κ.α.

Η ΕΕ επιδιώκει συστηματικά σε διεθνή fora και διεθνείς οργανισμούς τον καθορισμό προτύπων ασφάλειας τροφίμων, προστασίας της υγείας ανθρώπων, ζώων και φυτών, και βιώσιμης παραγωγής τροφίμων. Επιπλέον, και στο πλαίσιο των διμερών εμπορικών συμφωνιών παρατηρείται η προσπάθεια ενσωμάτωσης Κεφαλαίων για τα υγειονομικά και φυτοϋγειονομικά μέτρα, την ευζωία των ζώων και τη βιωσιμότητα (ανθρώπινα δικαιώματα, περιβαλλοντική προστασία).

Γεγονός, όμως, είναι ότι η επιδιωκόμενη συστημική σύγκλιση (regulatory convergence) προτύπων, νομοθεσίας και διαδικασιών έγκρισης σε διεθνές επίπεδο είναι εξαιρετικά δυσχερής. Επιπλέον, ακόμα και σε διμερές επίπεδο, όπως καταδείχθηκε στην παρούσα ανάλυση η προσέγγιση της ΕΕ -ιδίως ως προς την

εφαρμογή της αρχής της προφύλαξης- διαφέρει θεμελιωδώς σε σχέση με εκείνη κορυφαίων εμπορικών της εταιρών (πρωτίστως με εκείνη των ΗΠΑ).

Σε ό,τι αφορά ειδικότερα τον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου και τον Μηχανισμό Επίλυσης διαφορών, οι υποθέσεις εναντίον της Ένωσης, όπως π.χ. σχετικά με τα γενετικά τροποποιημένα φυτά και τις αυξητικές ορμόνες, εγείρουν εύλογα το ερώτημα κατά πόσον ο ΠΟΕ είναι το κατάλληλο πλαίσιο για την αντιμετώπιση περίπλοκων επιστημονικών ζητημάτων (δεδομένου μάλιστα ότι κυρίαρχος στόχος είναι η απελευθέρωση του εμπορίου και συνεπώς τα όποια περιοριστικά μέτρα πρέπει να αποδεικνύονται ως απολύτως απαραίτητα).

Καθώς μάλιστα η νομοθεσία της Ένωσης βαίνει διαρκώς διευρυνόμενη με όρους φιλοδοξίας στόχων και αυστηροποίησης ορίων, αντίστοιχα αναμένεται αυξανόμενη ένταση στις εμπορικές της σχέσεις.

Κατά πόσον οι εμπορικοί εταίροι θα ακολουθήσουν τον δρόμο των διαβουλεύσεων ή αντιθέτως της καταγγελίας (και εφαρμογής εμπορικών αντιμέτρων εις βάρος προϊόντων ΕΕ) θα εξαρτηθεί από τις πολιτικές επιλογές των κυβερνήσεων των τρίτων χωρών και της πίεσης που θα ασκήσουν παραγωγικοί φορείς με εξαγωγικά συμφέροντα στην αγορά της Ένωσης.

Τέλος, ως προς τα αυτόνομα μέτρα που υιοθετεί η Ένωση, ιδιαίτερο νομικοπολιτικό ενδιαφέρον θα έχει η εξωεδαφική (extraterritorial) εφαρμογή της νέας νομοθεσίας για τα Προϊόντα Μηδενικής Αποψίλωσης, καθώς και η εφαρμογή σε εταιρείες εκτός Ένωσης της νομοθεσίας -εφόσον υιοθετηθεί- για την εταιρική δέουσα επιμέλεια όσον αφορά τη βιωσιμότητα.